

*Черкавський Я. В.,
здобувач освітнього ступеня «магістр»
спеціальності 183 «Технології захисту навколишнього середовища»
Гриневич Д. І.,
здобувач освітнього ступеня «магістр»
спеціальності 101 «Екологія»
Мельник-Шамрай В.В, к.с.-г.н., доц.,
доцент кафедри екології та природоохоронних технологій
Державний університет «Житомирська політехніка»*

ЗБЕРЕЖЕННЯ БІОЛОГІЧНОГО РІЗНОМАНІТТЯ У ЛІСОВИХ ЕКОСИСТЕМАХ ЯК ОСНОВА СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Лісові екосистеми Житомирської області відіграють ключову роль у збереженні біологічного різноманіття, стабілізації клімату, підтриманні гідрологічного балансу та формуванні сприятливих умов життя населення. В умовах сучасних екологічних викликів – глобальних кліматичних змін, інтенсивного природокористування, техногенного навантаження та наслідків воєнних дій – особливого значення набуває питання збереження рідкісних і зникаючих видів флори та фауни, тісно пов'язаних із лісовими екосистемами. Сталий розвиток регіону неможливий без гармонійного поєднання економічних, соціальних і екологічних пріоритетів, серед яких охорона лісового біорізноманіття є фундаментальною умовою забезпечення екологічної безпеки. Біологічне різноманіття є одним із найчутливіших компонентів довкілля, яке найбільше страждає від господарської діяльності в лісових екосистемах. В сучасних умовах можна виділити такі загрози рідкісним видам у лісових екосистемах (табл. 1).

Таблиця 1

Загрози рідкісним видам у лісових екосистемах Житомирської області

Загроза	Характер впливу	Наслідки для рідкісних видів
Вирубки та фрагментація лісів	Знищення та роздібнення місць існування	Втрата кормової бази, гніздових територій, зменшення популяцій
Лісові пожежі	Руйнування біотопів, знищення рослинного покриву	Загибель особин, знищення насіння та підросту, деградація ґрунтів
Неконтрольована рекреація та браконьєрство	Туристичне навантаження, незаконне збирання та відстріл	Зменшення чисельності видів, порушення екологічної рівноваги
Хімізація та забруднення (у т.ч. наслідки Чорнобильської катастрофи)	Накопичення токсичних речовин у ґрунті, воді, біоті	Отруєння флори й фауни, мутації, деградація популяцій
Кліматичні зміни	Підвищення температури, посухи, зміни сезонності	Зміщення ареалів, зникнення видів, поява інвазійних конкурентів
Військові дії та мінна небезпека	Порушення природних територій, забруднення, небезпека вибухів	Неможливість відновлення екосистем, знищення місць існування

У сучасних умовах для збереження рідкісних видів у лісових екосистемах необхідно впроваджувати комплекс заходів, спрямованих на мінімізацію антропогенного та техногенного впливу. Серед пріоритетних напрямів можна виділити:

- створення та розширення природоохоронних територій різного рівня (заказники, національні парки, заповідні урочища);
- впровадження системи моніторингу стану популяцій рідкісних видів та їхніх середовищ існування;
- рекультивацію та відновлення деградованих земель, зокрема територій, пошкоджених пожежами чи воєнними діями;
- екологічну освіту і просвітництво серед населення щодо важливості збереження лісового біорізноманіття;
- посилення контролю за незаконними рубками, браконьєрством та використанням природних ресурсів.

Особливої уваги потребує інтеграція регіональних програм сталого розвитку з міжнародними ініціативами, що дозволить забезпечити узгодженість природоохоронних заходів на різних рівнях управління. Така інтеграція сприятиме формуванню єдиної екологічної політики та відкриває можливості для залучення міжнародної технічної допомоги, обміну досвідом, використання сучасних методик моніторингу й управління природними комплексами, що значно підвищує ефективність регіональних програм охорони довкілля.